Konstitutionsutskottets betänkande

1979/80:5

med anledning av motion om en kartläggning av samhällets informationsflöden

Motionen

I motionen 1978/79:575 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas "1. att riksdagen hos regeringen hemställer om att tillsätta en utredning med syfte att göra en bred kartläggning av hur de faktiska informationsflödena i samhället förändrats i samband med teknologiska förändringar och samhällsutvecklingen i övrigt samt konsekvenserna för demokratin, 2. att riksdagen hemställer om att denna utredning bör arbeta skyndsamt". Enligt motionärerna får inte reell yttrandefrihet och fri opinionsbildning urholkas av en fortsatt och okontrollerad "revolutionering" av kommunikationsideologin. Vad som behövs för en politisk bedömning av denna fråga är inte så mycket omfattande datainsamlingar och tekniska specialistutredningar som diskuterande, breda analyser som på basis huvudsakligen av existerande material och statistik ger en uppfattning om hittillsvarande utveckling och alternativa framtider.

Pågående utredningar

Motionen berör frågor som behandlas av olika pågående utredningar.

Yttrandefrihetsutredningen (Ju 1977:10) har som huvuduppgift att skapa ett regelsystem som på samma sätt som 1949 års TF ställer upp hinder mot ingrepp som är ägnade att försämra förutsättningarna för ett fritt meningsutbyte. Utredningen utgav sommaren 1979 debattbetänkandet Grundlagsskyddad yttrandefrihet (SOU 1979:49). Betänkandet är avsett att tjäna som ett underlag och en utgångspunkt för en bred diskussion om yttrandefrihetens rättsliga villkor.

Massmediekoncentrationsutredningen (Ju 1974:13) prövar frågan om särskilda regler för kontroll av företagskoncentrationen inom massmediebranschen. Bakgrunden till kommitténs uppdrag är bl. a. den snabba tekniska utvecklingen inom vissa sektorer av massmediebranschen. Arbetet beräknas slutföras under år 1979.

På videogramområdet finns dels utredningen (Ju 1974:19) om reklam i videogram (RIV), dels videogramutredningen (U 1977:05), som behandlar frågan om samhällets insatser på detta område. RIV-utredningens arbete beräknas bli slutfört under år 1979, videogramutredningens beräknas pågå under hela detta år.

Informationsteknologiutredningens (U 1978:12) uppgift är att klarlägga utvecklingsmöjligheter och användningsområden för nya informationsbärare, främst text-TV och teledata-TV, och att diskutera deras roller och uppgifter i ett större sammanhang. Utredningen skall också ta ställning till om och i så fall på vilka villkor dessa medier bör utnyttjas. I en nyligen publicerad rapport, Nya vyer. Datorer och nya massmedier – hot eller löfte (SOU 1979:69), har utredningen kartlagt möjliga användningar av de nya informationsbärarna m. m. Utredningen pågår under hela år 1979.

Inom datalagstiftningskommittén (Ju 1976:05) studeras bl. a. datoriseringens sätt att påverka offentlighetsprincipen. Kommittén räknar med att under år 1980 avlämna ett delbetänkande med förslag som syftar till att förhindra att ADB-tekniken urholkar offentlighetsprincipen.

Utskottet

I motionen begärs en kartläggning av hur samhällets informationsflöden påverkats av de teknologiska förändringarna och samhällsutvecklingen i övrigt. Motionären ställer också frågan om konsekvenserna för yttrandefriheten och den fria opinionsbildningen av denna utveckling. Enligt utskottet är de frågor som tas upp i motionen av stor betydelse. Som framgått ovan är en lång rad utredningar sysselsatta med olika delfrågor inom detta område. Av särskild betydelse för motionens frågeställningar torde vara arbetet inom yttrandefrihets- och informationsteknologiutredningarna. Mot denna bakgrund anser utskottet det inte motiverat att begära tillsättande av ytterligare en utredning. Resultatet av nu pågående utredningar bör först avvaktas.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår motionen 1978/79:575.

Stockholm den 25 oktober 1979

På konstitutionsutskottets vägnar
BERTIL FISKESJÖ

Närvarande: Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Olle Svensson (s), Per Unckel (m), Yngve Nyquist (s), Sven-Erik Nordin (c), Wivi-Anne Cederqvist (s)*, Gunnar Björck i Värmdö (m), Kurt Ove Johansson (s), Bengt Kindbom (c), Daniel Tarschys (fp)*, Kerstin Nilsson (s), Sture Thun (s), Jan Prytz (m) och Esse Petersson (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

GOTAB 62778 Stockholm 1979